

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-42>**Олена ПАНТЕЛЄЄВА,***orcid.org/0000-0002-5758-4866**доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікації
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) panteleevamatlash@gmail.com*

ЕКСПЛІЦИТНЕ ТА ІМПЛІЦИТНЕ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Існує тісний зв'язок між знанням мови та її ефективним використанням. Без знання граматики мови неможливо виявити її синтаксичні, морфологічні та семантичні характеристики, а без оволодіння мовою важко розвинути всі мовні навички. Якщо ми приймаємо мову як систему, то для розуміння та продукування нам потрібно знати коди цієї системи. Щоб використовувати елементи речення в їх правильному місці, будувати відповідну комунікацію та висловлюватися в усній і особливо письмовій формі, важливо знати використання граматичних правил. У статті розглядаються способи оволодіння граматиною, особливо тією, яка враховує несвідоме використання граматичних правил даної мови в мовному спілкуванні. Метою статті є з'ясування доцільності використання експліцитного та імпліцитного викладання граматики у сучасних умовах. Перше навчання граматики, як ми побачимо в цьому дослідженні, було експліцитним навчанням. Пізніше педагоги усвідомили важливість імпліцитної граматики і тоді перейшли до комунікативного підходу. У цьому дослідженні здійснено спробу переглянути перший підхід до викладання граматики, який є експліцитним підходом. Перш ніж приступити до суті нашого предмета, який є експліцитною граматиною у викладанні французької мови як іноземної, у статті розглянуто різні типи граматики (педагогічну та лінгвістичну граматику) та її підрозділи, показано співвідношення між ними та місцем, що кожен займає у викладанні/вивченні іноземної мови.

Важливо пам'ятати, що викладання іноземної мови базується не лише на вивченні граматики, але останнє не можна ігнорувати, навіть якщо багато педагогів хочуть, щоб викладання граматики завжди було неявним. Імпліцитний не означає «відсутній», а скоріше «прихований» таким чином, що учень не відчуває, що він вивчає іноземну мову. Тому у статті вказано на важливість імпліцитної та експліцитної граматики для належного використання іноземної мови та підкреслено, що процедура, якої слід дотримуватися, залежить від певних критеріїв. Важливим у викладанні граматики є дотримання підходу, який відповідає потребам і рівням учнів.

Ключові слова: іноземна мова, викладання, навчання, підхід, експліцитна граMATИКА, імпліцитна граMATИКА.

Olena PANTELEEEVA,*orcid.org/0000-0002-5758-4866**Associate Professor at the Department of Philology,
Translation and Strategic Communications
National Academy of National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) panteleevamatlash@gmail.com*

EXPLICIT AND IMPLICIT TEACHING OF FRENCH GRAMMAR

There is a close relationship between knowing a language and using it effectively. Without knowledge of the grammar of the language, it is impossible to identify its syntactic, morphological and semantic characteristics, and without mastering the language, it is difficult to develop all language skills. If we accept language as a system, then in order to understand and create, we need to know the codes of this system. In order to use the elements of the sentence in their correct place, to build accurate communication and to express yourself orally and especially in writing, it is important to know the use of grammatical rules. The article examines methods of mastering grammar, especially that which takes into account the unconscious use of grammatical rules of a given language in language communication. The purpose of the article is to clarify the expediency of using explicit and implicit grammar teaching in modern conditions. The first teaching of grammar, as we shall see in this study, was explicit teaching. Later, teachers realized the importance of implicit grammar and then switched to a communicative approach. This study attempts to review the first approach to teaching grammar, which is the explicit approach. Before proceeding to the essence of our subject, which is explicit grammar in the teaching of French as a foreign language, the article examines different types of grammar (pedagogical and linguistic grammar) and its subdivisions, shows the relationship between them and the place that each occupies in teaching/learning a foreign language. Here it is important to remember that teaching a foreign language is not only based on the study of grammar, but the latter cannot be ignored, even if many educators want the teaching of grammar to be always implicit. Implicit does not mean "absent" but rather "hidden" in such a way that the learner does not feel that he is learning a foreign language, which is not easy.

Therefore, the article points out the importance of implicit and explicit grammar for the proper use of a foreign language and emphasizes that the procedure to be followed depends on certain criteria. It is important in teaching grammar to follow an approach that meets the needs and levels of students.

Key words: *foreign language, teaching, approach, explicit grammar, implicit grammar.*

Постановка проблеми. Що таке граматика? По-перше, ми хочемо почати наше дослідження з визначення граматики. За словником, граматика це «набір правил, яких слід дотримуватися, щоб правильно говорити та писати мовою» (Robert, 2015: 499). Ми можемо визначити граматику як наукову область, яка вивчає правила мовного складу з синтаксичної, морфологічної, орфографічної та лексичної точок зору. У навчанні іноземної мови граматика є одним із трьох мовних компонентів (граматика, лексика, фонетика) і розглядається як засіб/інструмент для набуття чотирьох основних навичок (усне розуміння, письмове розуміння, усне мовлення, письмове мовлення). Навіть якщо значення викладання граматики час від часу зменшується від одного методу до іншого в історії методики, граматика зберігає своє важливе місце у викладанні іноземної мови.

У цьому дослідженні ми обговоримо експліцитну граматику та імпліцитну граматику, а також розглянемо їхню важливість для розвитку мовних навичок і правильного використання французької мови як іноземної. Також ми шукатимемо відповідь на питання: що ефективніше для вивчення іноземної мови? Ми розберемо різні приклади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискусії щодо викладання граматики тривають. У зарубіжній методиці в даний час існує безліч робіт, присвячених проблемі навчання іноземної мови, а саме дидактиці граматики. Цій темі присвятили свої дослідження: H. Besse et R. Porquier, M. C. Fougerouse, R. DeKeyser, R. De Graff, A. Mahommed, C. Germain, C. et H. Seguin, J. Courtillon.

Для навчання граматики іноземної мови існує вісім підходів: експліцитна граматика та імпліцитна граматика, індуктивна граматика та дедуктивна граматика, контекстуальна граматика та деконтекстуальна граматика, активна граматика та пасивна граматика. Також можна класифікувати граматику за різними категоріями: лінгвістична граматика та педагогічна граматика. У той час як лінгвістична граматика має справу з граматичними знаннями та теоретичними моделями, педагогічна граматика служить учню, щоб допомогти йому зрозуміти, пояснюючи функціонування правил використання цільової мови. Деякі дослідники, автори підручників і вчителі стверджують, що ви можете вивчити іноземну мову, не замислюючись про правила. Згідно з ними, учні

можуть вивчати неявно, в тому числі автоматично, правила граматики іноземної мови, як вони вивчають рідну мову. Але ні в якому разі це неможливо, тому що ці два процеси дуже різні.

У вітчизняній методиці в даний час, нажаль, досить небагато робіт, автори яких детально розглядають цю дидактичну проблему. Звідси виникає наш інтерес до вивчення даної теми та мета, яку ми ставимо перед собою у процесі виконання нашого дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб дізнатися про використання експліцитного та імпліцитного навчання граматики французької мови як іноземної з метою порівняння цих підходів і визначення переваг чи недоліків кожного з них.

Виклад основного матеріалу. Під час вивчення предмета граматики важливо знати різні типи граматики та підрозділи, співвідношення між ними та місце, яке кожен займає у викладанні/вивченні іноземної мови.

Граматику можна розділити на дві категорії: лінгвістичну граматику і педагогічну граматику. Остання поділяється на такі підкатегорії, як граматика для вивчення (граматика, яка постачається у формі багатьох підручників, які дають учням), граматика для навчання (програми з вивчення граматики, призначені в основному для вчителів) і довідкова граматика (точка зустрічі між педагогічною граматикою та лінгвістичною граматикою) (Germain and Seguin, 1995; Mahommed, 2008).

Згідно з Mahommed, лінгвістична граматика спрямована насамперед на опис і, отже, на пояснення граматичних знань без урахування реального контексту використання мови. Водночас вона також має справу з довідковими граматиками (Mahommed, 2008).

Щодо педагогічної граматики, то вона «стосується будь-якого опису граматичних правил, які допомагають учневі вивчити мову і які допомагають учителеві пояснити дію правил роботи та використання мови, яка викладається» (Mahommed, 2008: 4). Таким чином, педагогічна граматика являє собою конкретну практику педагогів і дидактів щодо граматичної компетентності, заснованої на лінгвістичній граматиці. У цьому типі граматики наголос робиться на конкретних міжособистісних ситуаціях і на реальному використанні мови.

Граматику можна також аналізувати в чотирьох вимірах: словниковий запас, правопис, речення та

текст. На рівні лексики ми можемо вивчати утворення слів; розбирати основу, корінь, закінчення, префікс, суфікс. У вимірі граматичного правопису ми можемо мати справу з відмінюванням. У граматичному вимірі речення ми підходимо до кожного елемента, який утворює речення. У дидактиці граматики ми зазвичай пояснюємо правила на цьому рівні, це найскладніша частина, де ми стикаємося з труднощами. У вимірі граматики тексту можна аналізувати дискурс, поняття та зв'язки між елементами та реченнями в єдності тексту.

Проте, незважаючи на певну схожість, навіть якщо мови походять з однієї сім'ї, кожна мова має свої власні правила. Для навчання граматики (морфосинтаксису) іноземної мови існують різні варіанти. Використовуються три варіанти (Besse, 1992):

1) Даємо пояснення і поступово формулюємо правила. В першому варіанті завжди йдеться про вивчення морфо-синтаксичного опису іноземної мови. Скоріше ми дотримуємося дедуктивного підходу (від пояснення правила до прикладів, які його ілюструють). Ми можемо говорити про традиційне навчання та експліцитну граматику.

2) Ми відмовляємося давати граматичні пояснення, але змушуємо учнів інтенсивно виконувати систематичні вправи (наприклад, структурні). Вони дозволяють їм шляхом повторення конструкційних аналогій закріпити морфологічні та синтаксичні закономірності іноземної мови. Ми радше віддаємо перевагу індуктивному підходу (інтенсивно повторювані приклади, що дозволяють опрацювати імпліцитне правило). Для другого варіанту це експліцитна граматика.

3) Ми відмовляємося від формальних пояснень і вправ і дотримуємося таких процедур, як наведення прикладів, заходів, завдань, які необхідно виконати, рольових ігор тощо, які передбачають керування практикою іноземної мови, але без точних граматичних посилок. У цьому випадку граматика вивчається під час спілкування та дії. Третій варіант не спрямований на навчання граматичного опису іноземної мови. Він має на меті за допомогою різноманітних симуляцій і практик засвоїти його закономірності. Для третього варіанту ми маємо говорити про імпліцитну граматику.

Розглянемо експліцитну та імпліцитну граматику в різних методах навчання. У граматико-перекладному методі (традиційному методі) велике місце відводиться навчанню граматики, це навчання експліцитної граматики та описової граматики. Тут ми шукаємо відповідь на питання щодо граматики «як» і граматики «чому». Ми аналізуємо лінійну структуру іноземної мови, іншими словами її морфо-синтаксичну структуру.

Важливо виявити закони і принципи, які становлять внутрішній динамізм мови.

Прямий метод не ставить граматику в центр навчання іноземної мови. Він проти граматичних описів, тому що традиційний метод (метод граматичного перекладу) надає їм пріоритет. У навчанні ми можемо говорити про імпліцитну граматику.

Для аудіо-усного методу важливе місце з точки зору граматики займають структурні вправи. Але ми не аналізуємо граматичні правила. На практиці подібних прикладів ми прагнемо вивчити структуру цільової мови. Ми тут бачимо імпліцитну граматику.

Аудіовізуальний метод має аналогічний до прямого методу підхід до навчання граматики. Оскільки пріоритет надається набуттю навичок усного мовлення та словникового запасу, навчання граматики не займає значного місця, і це імпліцитна граматика.

Хоча комунікативний метод надає пріоритет комунікації та розвитку чотирьох мовних навичок, з початкового рівня він не відмовляється від навчання граматики, оскільки згідно з цим методом граматика є важливим засобом розвитку цих навичок. Загалом, цей метод надає перевагу імпліцитній та індуктивній граматиці, але іноді він також використовує експліцитну граматику. Навчання граматики для цього напряму повинно бути як неявним у комунікативній діяльності, так і явним у вдумливому аналізі структури, що викладається. Тобто, спираючись на комунікативну діяльність і вправи, які сприяють комунікативним ситуаціям, учням пропонується поміркувати, щоб вивести правило з вивченої граматичної структури.

В даний час, з одного боку, метод, орієнтований на дію, ставить співдіяльність або взаємодію в центр навчання іноземної мови, а з іншого боку, його метою є розвиток чотирьох основних навичок: усного розуміння, письмового розуміння, усного мовлення та письмового мовлення. Але, як мовний компонент, граматика відіграє значну роль у розвитку цих навичок. Подібно до комунікативного методу, метод, заснований на діях, зазвичай дотримується імпліцитного та індуктивного підходу, але в певних ситуаціях, якщо це необхідно, також робляться пояснення, іншими словами, також є місце для експліцитної граматики.

У той час як традиційний метод зосереджує навчання іноземної мови на граматиці, у прямому методі, аудіо-усному методі і аудіо-візуальному методі граматика втрачає своє привілейоване місце. Після когнітивного підходу, з одного боку, вперше таке ж значення надається розвитку чотирьох мовних навичок, а з іншого боку, ми знову

визнаємо важливу роль граматики. Останні два методи надають перевагу викладанню функціональної граматики, яка, як правило, містить імпліцитний підхід, але без повної відмови від пояснень граматики.

Імпліцитна граматика – це навчання граматики, яке спрямоване на те, щоб учні навчилися використовувати цільову мову без звернення до граматичних пояснень і теоретичних знань, «таким чином, що учень не відчуває, що він вивчає іноземну мову (Mahommed, 2008). При такому підході це інтуїтивний процес навчання, при якому викладання/вивчення граматики здійснюється переважно на вправах (Vigner, 2008). Одним із прикладів імпліцитної граматики є структурні вправи аудіо-усного методу. Завдяки цим інтенсивним вправам учні автоматично вивчають граматичні правила і можуть застосувувати їх у подібних ситуаціях. Ці вправи розвивають ефективність граматики, не звертаючись до пояснень, навіть якщо вони залишаються обмеженими дуже конкретними ситуаціями. У поточних методичних посібниках є кілька видів діяльності та вправ для неявного навчання граматики. Besse et Porquier пропонують викладати граматику неявно. Вони помічають несвідоме використання граматичних правил даної мови в повсякденному спілкуванні (Besse, H. et Porquier, 1993).

У той час як засвоєння рідної мови відбувається несвідомо в сім'ї та суспільстві, іншими словами, в соціальному та автентичному середовищі, вивчення іноземної мови є процесом, який загалом свідомо розвивається у шкільному та віртуальному середовищі. Тому під час вивчення іноземної мови учні не завжди мають можливість практикувати цільову мову в автентичному середовищі. Ця ситуація ускладнює сприйняття граматичних правил, якщо ми дотримуємося імпліцитного підходу.

На думку деяких педагогів, метою навчання граматики є оволодіння правильним використанням мови (володіти комунікативною компетенцією), а не обов'язково мати описові граматичні знання. Чи дійсно імпліцитна граматика здатна досягти цієї мети самостійно? Це не є можливим для кожного випадку чи використання, тому що учням може бути важко зрозуміти граматичне призначення певних структур. Наведемо приклад:

A - Est-ce que les élèves peuvent réussir à l'examen d'anglais?

B - J'en suis sûr.

A - Ils aiment l'anglais.

B - Je ne le sais pas

Тут, без пояснення виразу «être sûr de (бути впевненим)», іншими словами, не вдаючись до явної граматики, учням дуже важко виявити правило:

Дієслово + DE = EN / Дієслово + Ø = LE.

В імпліцитній граматиці саме учні повинні виявити та сформулювати правила. «Нам слід швидше прийняти підхід шляхом відкриття та поступового коригування правил, який базується на теорії конструктивного типу» (Mahommed, 2008: 8). Тому корисно «сприяти граматичному вивченню через спілкування та обговорення між учнями правил мови» (Courtyllon, 1989: 118).

Для Chartrand, факт практики академічного вивчення іноземної мови з комунікативною метою, без підкреслення прямого граматичного знання мови є ідеальним підходом. Проте акцент не слід робити на комунікативній компетентності, повністю ігноруючи граматику (Chartrand, 1996). Отже, ми повинні мати певний баланс між цими двома крайнощами, завжди покладаючись на той факт, що мета викладання іноземної мови полягає в тому, щоб мати можливість спілкуватися в реальній ситуації спілкування, і що описова граматика може бути використана для досягнення цієї мети. З іншого боку, викладання описової граматики не слід нав'язувати студентам у громіздкий спосіб.

Підручник або вчитель не повинні давати докладних пояснень щодо правил користування, тому що в цьому випадку велика частина заняття може бути виділена лише для навчання граматики, і це може затримати розвиток основних навичок.

Тут ми хочемо розглянути приклад з посібника з методу Alter Ego (Berthet, 2006: 13). Це книга, складена за принципами методу дії, видана видавництвом Hachette. Рівень посібника A1 / початківець. Цей приклад є першою граматичною темою в книзі і займає місце в частині «point langue», іншими словами, граматики. Назва цієї теми: Представити себе та представити когось. Тут або раніше, не даючи жодних знань або не роблячи жодних граматичних пояснень, із наближеного діалогу, учням пропонується правильно використати вказівний час теперішнього часу дієслів «бути» та «бути названим» у поданих реченнях. Відмінювання цих дієслів перед вправами не подаємо. Мета полягає в тому, щоб учні зрозуміли правила використання за допомогою попередніх прикладів. Цей випадок вимагає від учнів дослідження та встановлення зв'язків між різними частинами, щоб побачити граматичні правила.

Дотримання такого підходу до викладання граматики підвищує індивідуальну продуктивність і компетентність учнів у відкритті правил та усуває

заучування напам'ять. У цьому сенсі імпліцитна граматики може бути корисною. Але завжди слідувати такому кроку не можна, оскільки час від часу необхідно робити граматичні пояснення. Якщо мета полягає в тому, щоб учні знайшли правила використання, це може призвести до втрати часу та непорозуміння. Таким чином, учні можуть пізно досягти визначеного рівня. Тому недоцільно завжди дотримуватися одного підходу.

Коли мова заходить про використання або навчання розмовної мови, найкраще дотримуватися імпліцитного підходу до граматики. Оскільки при використанні усної мови критерієм є зрозумілість і досягнення комунікації, метою не є досконале використання. Для дітей і початківців перевага надається імпліцитній граматиці, тому що на початку або на початковому рівні ви можете вивчити прості та легкі правила без необхідності пояснень.

Найважливішою перевагою імпліцитної граматики є те, що вона орієнтує учнів на дослідження та самонавчання, а також підвищує їхню мотивацію та розвиває автономію.

Експліцитна граматики – це процес, у якому правила описуються та пояснюються підручником або вчителем. Тут, оскільки мова йде про чітке знання правил, ми можемо говорити про когнітивне навчання.

Оскільки ми вивчаємо іноземну мову після засвоєння рідної, ми не можемо слідувати тому ж процесу, що й рідна мова. Коли учень вивчає іноземну мову, він уже знає коди та систему своєї рідної мови. «Особливо повинні розуміти дорослі, вони просять пояснень, без реалізації рефлексивних і когнітивних процесів навчання не буває» (Besse, H. et Porquier, 1993: 98). Саме з цієї причини під час вивчення іноземної мови учень хоче порівняти дві мови. Він використовує подібності та відмінності. Він аналізує та синтезує структури двох мов у своєму розумі, перш ніж практикувати правила.

Роздуми про граматичні правила іноді можуть блокувати розвиток навичок усного мовлення, але чітка граматики допомагає розвивати письмові навички, такі як і розуміння прочитаного та написання. Розвиток письмових навичок тісно залежить від ефективності використання граматичних правил, і експліцитна граматики стає вигідним засобом для досягнення цієї мети. Нелегко працювати над складним текстом, не маючи граматичних знань. Щоб полегшити розуміння учнями, доцільно час від часу пояснювати граматику на прикладах, а потім практикувати ці знання, тому що в розвитку цих навичок граматики подібна

до цементу в будівництві будівлі. Розуміння або побудова складних речень залежить від знання системи кодування іноземної мови.

Пов'язуючи правила та структури з функцією іноземної мови, підручник або вчитель можуть відігравати важливу роль у навчанні граматики. Мета такого підходу – допомогти учням краще вивчити мову навчання.

Перевагами експліцитної граматики є:

- 1) Сприяння розумінню
- 2) Вміння ефективно використовувати складні структури
- 3) Забезпечення впевненості у собі для реалізації навичок.

У підручниках, сформованих за комунікативним методом і дійовим методом, пріоритет надається імпліцитній граматиці, але час від часу можна зустріти і експліцитну граматику. «Якщо граматики користувача вроджена і набута, це означає, що він добре володіє цією мовою. Крім того, саме з цієї причини іноземному учневі непросто досягти рівня, коли він зможе спілкуватися так само, як рідною» (Mahommed, 2008: 6)

Тут ми хочемо вивчити ще один приклад, узятий з методичного посібника *Métro Saint-Michel* (Monnerie-Goarin, 2006: 16, 26). Це книга, складена за принципами методу дії, видана видавництвом CLE. Рівень цього посібника також A1 / початківець. Цей приклад також, як і приклад у попередньому розділі, є першою граматичною темою в книзі та міститься в розділі «граматики». Але в наступному розділі посібника продовжено представляти ту саму тему. Саме з цієї причини ми хочемо навести тут приклади обох розділів. Назва предмета: Підметові займенники. Ми обговорюємо вживання індикативу теперішнього часу. У першому розділі дієслівний відмінок теперішнього часу відмінюється на прикладі п'яти дієслів (*être, avoir, travailler, habiter, faire*). У другому розділі відмінюється теперішній час чотирьох дієслів (*être, avoir, aimer, prendre*). У цій книзі також перше дієслово, що відмінюється, є дієслово «бути». На початку розгляду подаємо відмінювання дієслів у таблиці, потім переходимо до вправ. Іншими словами, спочатку ми представляємо знання або робимо граматичні пояснення, а потім пропонуємо учням виконати вправи, у яких зустрічаються дієслова, які вчили раніше. Мета полягає в тому, щоб учні свідомо використовували ці дієслова у вправах. Ми прагнемо допомогти учням вчитися чітко та не витрачаючи час. У цьому підручнику ми подаємо кілька дієслів одночасно, тому без пояснення їх важко правильно вживати.

Коротше кажучи, якщо необхідно підсумувати розгляд, у той час як імпліцитна граMATика наголошує на непрямому аспекті викладання/вивчення граматики цільової мови, експліцитна граMATика зацікавлена в оригінальній та спрощеній метамові у викладанні/навчанні іноземної мови. Не зовсім вірно сказати, що експліцитна граMATика належить до еталонної граматики (де нас цікавить описовий аспект граматики), тоді як імпліцитна граMATика належить до педагогічної граматики (де акцент ставиться на використання для досягнення описового аспекту граматики). Крім того, у той час як імпліцитна граMATика має на меті дати учням оволодіння граMATичною операцією, експліцитна граMATика базується на поясненні правил підручником або вчителем, де йдеться про свідоме застосування учнями та роботу над метомовою (Coste and Galisson, 1976).

Важливість чіткої граматики залежить від рівня навчання. У міру просування рівнів, коли мова йде про складні правила, тексти чи письмові роботи на просунутому рівні, потрібні глибокі знання граматики, у цьому випадку корисно робити граMATичні пояснення та дотримуватись експліцитної граматики, якщо необхідно. «На просунутому та вищому рівнях учні потребують точності та цінують повне розуміння граMATичного питання, тоді як початківці та фальшиві новачки не завжди мають засоби, щоб засвоїти повне пояснення» (Fougerouse, 2001: 7). Хоча багато хто в наш час зазвичай дотримується метода імпліцитної гра-

матики, залежно від рівня навчання учнів або складності предмета можна вибрати імпліцитну граматику або експліцитну граматику.

Висновки. Щоб ефективно практикувати мовні навички, потрібно знати функціональну структуру цільової мови. Добре володіння граMATикою іноземної мови позитивно впливає на розвиток усіх навичок. Якщо мову розглядати як систему кодів, знання граматики є ключем до цієї системи. Повідомлення, побудовані на цій системі, тобто створення та розуміння залежать від точного використання цієї системи, яка також охоплює граматику. Коли справа доходить до реалізації комунікації, завдання, усної чи письмової дії, необхідними є лінгвістичні знання.

Однак відокремлення більшої частини діяльності підчас заняття від граматики не є доцільним, тому що надмірна концентрація на граматиці може перешкодити розвитку основних навичок. Але не можна не забувати про місце граматики у викладанні іноземної мови. За потреби необхідно скористатися граMATичними інструкціями та дотримуватись найбільш ефективного підходу.

На початковому рівні та з маленькими дітьми корисно дотримуватись імпліцитної граматики, на просунутому рівні при вивченні складних і важких тем можна віддати перевагу експліцитній граматиці. Отже, процедура, якої слід дотримуватись, залежить від певних критеріїв. Важливим у викладанні граматики є дотримання підходу, який відповідає потребам і рівням учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Berthet, A. et all. *Alter Ego*, Paris : Hachette, 2006. P. 13.
2. Besse, H. *Méthodes et pratiques des manuels de langue*. Paris : Didier, 1992.
3. Besse, H. et Porquier, R. *Grammaires et didactiques des langues*. Paris : Hatier/Crdif, 1993.
4. Chartrand, S-G. *Pour un nouvel enseignement de la grammaire*. Canada : Les Editions Logiques, 1996.
5. Courtillon, J. *La grammaire sémantique et l'approche communicative*, dans "...Et la grammaire?". *Le Français dans le monde/Recherches et applications*. Paris : Hachette EDICEF, Février-Mars, 1989. P. 118-127.
6. Coste, D. et Galisson, R. *Dictionnaire de didactique des langues*. Paris : Hachette, 1976.
7. Fougerouse, M.C. *L'Enseignement de la Grammaire en Classe de Français Langue Etrangère*. *Revue Ela*, 2001.
8. Germain, C. et Seguin, H. *Le point sur la grammaire en didactique des langues*. Canada : CEC, 1995.
9. Mahommed, A. *Faut-il ignorer complètement la grammaire explicite en FLE ? Colloque Bruxelles, 20–22 Mars 2008*.
10. Monnerie-Goarin, A. et all. *Métro Saint-Michel*. Paris, CLE, 2006. P. 16, 26.
11. Robert. *Dictionnaire français*. 2015.
12. Vigner, G. *Enseigner le Français comme langue seconde*. Paris : CLE, 2001.

REFERENCES

1. Berthet, A. et all. *Alter Ego*, Paris : Hachette, 2006. P. 13.
2. Besse, H. *Méthodes et pratiques des manuels de langue*. Paris : Didier, 1992.
3. Besse, H. et Porquier, R. *Grammaires et didactiques des langues*. Paris : Hatier/Crdif, 1993.
4. Chartrand, S-G. *Pour un nouvel enseignement de la grammaire*. Canada : Les Editions Logiques, 1996.
5. Courtillon, J. *La grammaire sémantique et l'approche communicative*, dans "...Et la grammaire?". *Le Français dans le monde/Recherches et applications*. Paris : Hachette EDICEF, Février-Mars, 1989. P. 118-127.
6. Coste, D. et Galisson, R. *Dictionnaire de didactique des langues*. Paris : Hachette, 1976.
7. Fougerouse, M.C. *L'Enseignement de la Grammaire en Classe de Français Langue Etrangère*. *Revue Ela*, 2001.
8. Germain, C. et Seguin, H. *Le point sur la grammaire en didactique des langues*. Canada : CEC, 1995.
9. Mahommed, A. *Faut-il ignorer complètement la grammaire explicite en FLE ? Colloque Bruxelles, 20–22 Mars 2008*.
10. Monnerie-Goarin, A. et all. *Métro Saint-Michel*. Paris, CLE, 2006. P. 16, 26.
11. Robert. *Dictionnaire français*. 2015.
12. Vigner, G. *Enseigner le Français comme langue seconde*. Paris : CLE, 2001.